

СУБСТАНЦІОНАЛЬНІ ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ ДЕРЖАВИ

ІВАШИНА О. Ф., МАТВІЙЧУК І. О.

УДК 338.242

Івашина О. Ф., Матвійчук І. О. Субстанціональні глобальні виклики розвитку світової економіки та їх вплив на економічну безпеку держави

У статті досліджено субстанціональні глобальні виклики розвитку світової економіки в умовах посилення процесів інтеграції, транснаціоналізації та глобалізації світової економіки як вищої стадії її інтернаціоналізації в планетарному масштабі. Виявлено та проаналізовано основні сучасні виклики розвитку глобальної економіки та досліджено їх вплив на економічну безпеку держави. Здійснено поглиблений об'єктивний науковий аналіз і системне осмислення нових світових реалій з позиції основних положень сучасної інституціональної економічної теорії. Виявлено та обґрунтовано сутнісні аспекти та існуючі протиріччя зростаючих масштабів процесів глобалізації, інтернаціоналізації та транснаціоналізації. Особливу увагу приділено дослідженню впливу вищезазначених процесів на функціонування суб'єктів світової економічної системи. Проаналізовано подальші перспективи, напрямки, темпи та загальну спрямованість соціально-економічного розвитку національних господарств країн світу.

Ключові слова: виклики розвитку, глобалізація, глобальна економіка, економічна безпека.

Бібл.: 9.

Івашина Олександр Флорович – доктор економічних наук, професор, кафедра «Менеджмент ЗЕД», Академія митної служби України (вул. Рогальова, 8, Дніпропетровськ, 49000, Україна)

E-mail: ivashina_aleks@ukr.net

Матвійчук Ірина Олександрівна – аспірантка, кафедра, Академія митної служби України (вул. Рогальова, 8, Дніпропетровськ, 49000, Україна)

E-mail: loo_777@mail.ru

УДК 338.242

UDC 338.242

Івашина А. Ф., Матвійчук И. А. Субстанциональные глобальные вызовы развитию мировой экономики и их влияние на экономическую безопасность государства

В статье исследованы субстанциональные глобальные вызовы развитию мировой экономики в условиях усиления процессов интеграции, транснационализации и глобализации мировой экономики как высшей стадии ее интернационализации в планетарном масштабе. Выявлены и проанализированы основные вызовы развитию глобальной экономики и исследовано их влияние на экономическую безопасность государства. Проведены углубленный объективный научный анализ и системное осмысление новых мировых реалий с позиции основных положений современной институциональной экономической теории. Выявлены и обоснованы существенные аспекты и существующие противоречия набирающих масштабов процессов глобализации, интернационализации и транснационализации. Особое внимание уделено исследованию влияния вышеупомянутых процессов на функционирование субъектов мировой экономической системы. Проанализированы дальнейшие перспективы, направления, темпы и общая направленность социально-экономического развития национальных хозяйств стран мира.

Ключевые слова: вызовы развитию, глобализация, глобальная экономика, экономическая безопасность.

Библ.: 9.

Івашина Олександр Флорович – доктор економічних наук, професор, кафедра «Менеджмент ВЗД», Академія таможенної служби України (вул. Рогальова, 8, Дніпропетровськ, 49000, Україна)

E-mail: ivashina_aleks@ukr.net

Матвійчук Ірина Олександрівна – аспірантка, кафедра «Менеджмент ВЗД», Академія таможенної служби України (вул. Рогальова, 8, Дніпропетровськ, 49000, Україна)

E-mail: loo_777@mail.ru

Ivashina A. F., Matvijchuk I. O. Substantive Global Challenges to Development of the World Economy and their Influence upon the Economic Security of a State

The article studies substantive global challenges to development of the world economy under the conditions of intensification of the processes of integration, trans-nationalisation and globalisation of the world economy as the highest stage of its internationalisation in the planetary scale. It reveals and analyses main challenges to development of the global economy and studies their influence upon economic security of a state. It conducts a deep objective scientific analysis and system comprehension of new world realities from the point of view of main provisions of the modern institutional economic theory. It reveals and justifies essential aspects and existing contradictions of the developing processes of globalisation, internationalisation and transnationalisation. It pays a special attention to the study of influence of the said processes upon functioning of subjects of the world economic system. It analyses further prospects, directions, rates and general trends of the socio-economic development of national economies of the countries of the world.

Key words: challenges to development, globalisation, global economy, global security.

Bibl.: 9.

Ivashina Alexander F. – Doctor of Science (Economics), Professor, Department, Ukrainian Academy of Customs (vul. Rogalyova, 8, Dnipropetrovsk, 49000, Ukraine)

E-mail: ivashina_aleks@ukr.net

Matvijchuk Iryna O. – Postgraduate Student, Department, Ukrainian Academy of Customs (vul. Rogalyova, 8, Dnipropetrovsk, 49000, Ukraine)

E-mail: loo_777@mail.ru

Сучасний світовий господарський устрій протягом тривалого часу сприймався як досить складний, багатоаспектний баланс різноманітних сил і тенденцій. Але останніми роками господарство в масштабі планети усе більше постає як єдиний, неподільний, цілісний організм з надзвичайно складним механізмом функціонування. У зіткненні різноаспектних і різно-

спрямованих процесів і тенденцій, у конфронтації національних інтересів з викликами з боку глобальної світової економіки, через диверсифікацію господарських структур і форм взаємодії зароджується тенденція до створення якісно нового світогосподарського устрою. Тому дуже важливо оцінити ті чинники та виклики, які впливають на формування такої тенденції.

Відомі зарубіжні та вітчизняні дослідники визначають, що в другій половині ХХ століття сформувався низка глобальних загроз і викликів розвитку як світової економіки, так і національним економікам. Дослідженню процесу глобалізації, аналізу її позитивного та негативного впливу на національні економіки присвячені роботи відомих зарубіжних науковців: Л. Абалкіна, У. Бека, І. Валлерстайна, С. Глазьева, Т. Левітта, Дж. Мейера, В. Сенчагова, В. Тамбовцева та ін. Вагомий внесок у теоретичне дослідження проблеми забезпечення економічної безпеки держави в глобалізованому світі зробили такі вітчизняні вчені, як: В. Амітан, І. Білько, В. Геєць, А. Гриценко, Я. Жаліло, В. Мунтіян тощо. Однак критичний огляд наукових досліджень з проблем забезпечення економічної безпеки держави доводить, що деякі методологічні та теоретичні питання залишаються не повною мірою дослідженими, зокрема, потребує додаткової уваги питання впливу на економічну безпеку окремої держави світу нових глобальних викликів з боку світової економіки. У свою чергу, поява цих викликів свідчить про актуальність та складність обраного напрямку дослідження та формує його мету.

У сучасних умовах, коли перспективи та напрямки світогосподарського розвитку постають досить невизначеними та суперечливими, на наш погляд, вкрай важливим і необхідним стає поглиблений об'єктивний науковий аналіз і системне осмислення нових світових реалій. У зв'язку з цим *метою* статті є комплексне дослідження глобальних викликів розвитку світової економіки та їх вплив на економічну безпеку держави в умовах посилення процесів інтеграції, транснаціоналізації та глобалізації світової економіки як вищої стадії її інтернаціоналізації в планетарному масштабі.

На сьогоднішній день беззаперечним є наростаючий вплив процесів глобалізації, інтернаціоналізації та транснаціоналізації на функціонування суб'єктів діяльності світової економічної системи. Дані процеси детермінували формування та розвиток нових глобальних викликів розвитку світової економіки в цілому та економічної безпеки держави, зокрема, пов'язаних із поширенням економічної інтеграції, посиленням впливу світових центрів сили та міжнародних організацій на механізми та правила ведення зовнішньоекономічної діяльності.

Науковці відзначають, що глобалізація сьогодні визначає не тільки новий кількісний вимір інтенсивності взаємозв'язків і взаємозалежності окремих країн світу та їх економік, а і їх нову якість, за якої фактично формується новий рівень економічної глобалізації [5, с. 6]. Проте поряд зі створенням нових умов, джерел і можливостей розвитку глобалізація формує виклики економічній безпеці держави, без дослідження, аналізу та врахування яких у сучасних умовах вкрай складно забезпечити конкурентоспроможність національної економіки та її стабільний розвиток.

Глобалізація сьогодні зумовила поширення та зростання відкритості національних економік, їх суб'єктів господарювання, що призвело до зростання впливу зовнішніх викликів на стан їх економічної безпеки. Як на-

слідок: майже всі національні економіки та суб'єкти господарювання у світі зазнають впливу чинників міжнародної конкуренції, факторів коливань глобального попиту і пропозиції на світових ринках, кризових явищ і процесів у різних секторах глобальної економічної системи.

Нові світові реалії переконливо свідчать, що перспективи, напрямки, темпи та загальна спрямованість соціально-економічного розвитку національних господарств країн світу певною мірою визначаються глобальними явищами та процесами, а також здатністю національних економік оперативної та адекватно реагувати на сучасні виклики розвитку глобальної економіки. Отже, виявимо та проаналізуємо основні, на наш погляд, виклики розвитку світової економіки, вплив яких на стан економічної безпеки є визначальним.

1. Глобалізація як виклик

Уже не викликає сумнівів той факт, що неповторна за своїми проявами глобалізація, з одного боку, є джерелом і каталізатором багатоаспектного розвитку, а з іншого – провокатором конфліктів та криз. Вона не є незмінною й однорідною, особливо з урахуванням позитивних і негативних аспектів її прояву, коли витрати і здобутки розподіляються нерівномірно, незбалансовано, неритмічно, непропорційно та асинхронно.

У сучасних умовах розвитку глобалізація не лише поповнює систему існуючих і потенційних загроз і викликів розвитку світової економіки, а й формує нове макроекономічне середовище, нормальне функціонування у межах якого потребує забезпечення кардинально іншого типу глобальної безпеки з більш широкими функціями, методами, засобами, цілями та наслідками для світового товариства.

У умовах глобалізації виникають, поширюються та дістають подальшого розвитку різноаспектні та різноспрямовані економічні, технологічні, інформаційні, міжцивілізаційні, соціокультурні виклики, що постають передумовою виникнення та поширення відповідних асиметрій сучасного світогосподарського розвитку [4, с. 410].

На наш погляд, для національних економік основними викликами глобалізації на сьогоднішній день є:

- ✦ зростаюча взаємозалежність та взаємообумовленість фінансово-економічних систем країн світу;
- ✦ послаблення, а подекуди і повна нейтралізація впливу з боку традиційних національних економічних, соціальних, територіальних, інформаційних, політичних і культурних обмежень;
- ✦ зменшення можливостей ряду країн світу щодо формування та реалізації власної незалежної економічної політики, і, як наслідок, нав'язування іншими країнами свого бачення зовнішньої та внутрішньої політики, структури господарства;
- ✦ поглиблення нерівномірності розвитку країн світу. Як свідчить світова практика, переваги глобалізації найчастіше розподіляються нерівномірно між різними країнами світу та окремими суб'єктами господарювання. При цьому вони залишаються сконцентрованими у певних країнах світу, розподіляючись нерівномірно навіть у межах цих країн;

- ✦ глобалізація за своєю суттю не відповідає суверенній формі існування країн світу, а інколи – навіть суперечить їй. Можна стверджувати, що в умовах глобалізації відбувається руйнування національної держави, оскільки основним суб'єктом суспільного політичного життя стає регіон, а регіоналізація постає однією з провідних тенденцій сучасності.
- ✦ глобалізація ілюструється і нерідко суттєво форсується поширенням неолібералізму, тобто глобального капіталізму.

Таким чином, формування та розвиток сучасних викликів глобалізації пов'язано, насамперед, з тим, що до нової системи глобалізованого світу різні країни і народи виявились неоднаково підготовленими, відрізняючись за своїм економічним, демографічним, політичним, виробничим, соціокультурним потенціалом і рівнем розвитку. При цьому, як показав проведений аналіз, чим потужніша економіка країни, тим більше позитивних зрушень вона отримує від процесу глобалізації [8, с. 316].

2. Цивілізаційна криза. Проявляється як криза самого цивілізаційного устрою світу, в основі якого знаходяться економічні підходи, економічна людина з її раціональною поведінкою. З одного боку, розвиток суспільства, обмежений можливостями економічного зростання, з іншого – він сам визначає свої межі, не вирішуючи, а загострюючи у світовому масштабі проблему збереження людської цивілізації [2, с. 28].

3. Міжнародний тероризм, піратство, виготовлення та розповсюдження зброї масового знищення, транснаціональна організована злочинність, торгівля людьми, нелегальна торгівля зброєю, локальні конфлікти (в тому числі і регіональні сепаратистські тенденції), міжетнічні та міжконфесійні суперечності, наркобізнес також становлять серйозний виклик розвитку економічної безпеки держави та потребують переформатування соціально-економічних відносин та вирівнювання життєвого рівня населення [7, с. 65].

4. Зростає невизначеність світового розвитку, спостерігається посилення глобальної конкуренції, зростаючої регіональної диференціації і спеціалізації в умовах глобалізації, що набирає масштабів. Сучасний період розвитку характеризується стрімкою зміною складу провідних світових лідерів і відносин між ними. Кількість гравців, які визначають формування світової економічної динаміки, останніми роками значно зросло, що принципово відрізняє ситуацію перших десятиліть XXI століття від попередньої епохи. Нові економічні центри сили впливають на всі світогосподарські тренди, змінюють конфігурацію світової торгівлі, валютної сфери, потоків капіталу та трудових ресурсів. У зв'язку з цим найближчий період розвитку глобальної економіки, на наш погляд, буде характеризуватися структурною перебудовою світового господарства, пов'язаною, у першу чергу, зі зміною балансу між його провідними економічними центрами, посиленням ролі регіональних економічних союзів. На подальший розвиток глобальної економіки значною мірою буде також впливати необхід-

ність знаходження та підтримки оптимального балансу між тенденцією поетапної глобалізації світової економіки, що вже склалася, і тенденцією її регіоналізації – як реакцією на загострення напруженості між світовими центрами сили та нагромадження диспропорцій у світовій торгівлі і фінансовій системі.

5. Перед світовою спільнотою постає необхідність та неминучість концептуального визначення спрямування та тенденцій розвитку людства. Через стрімке збільшення чисельності населення планети змінюється характер соціально-економічних і політичних відносин, у суспільстві формуються та здобувають подальшого розвитку нові утворення, суб'єкти, класи, групи. Даний фактор сприяє побудові такої моделі розвитку людства, яка б у перспективі визначила його стратегічні орієнтири, пріоритети та напрями розвитку, стандарти, цінності, закони, інтереси, норми тощо.

6. Наростає швидкість змін ряду ключових світогосподарських тенденцій, що обумовлено активізацією інноваційної діяльності. В умовах глобалізації поширення інновацій, їх освоєння у сфері виробництва відбувається настільки стрімко, що найчастіше зміни, які відбуваються сьогодні, важко зафіксувати. Це пов'язано з тим, що центральним напрямком інноваційної активності стає сфера інформаційних, фінансових, інженерно-конструкторських, медичних і соціальних послуг.

7. Швидко формування новітньої технологічної бази у основних гравців світового ринку. Світові науково-технологічні тренди та попередня оцінка технологічного розвитку світової економіки доводять, що серйозним викликом, здатним стати на заваді реалізації інноваційного сценарію її розвитку, постає неможливість формування не тільки в найбільш розвинених країнах, але й у нових глобальних гравців (наприклад, Китаю та Індії) відтворювального ядра економіки, заснованого виключно на новітній технологічній базі. Стратегічна значущість цієї події пояснюється тим фактом, що країни, які претендують на помітну роль у глобальних процесах технологічного розвитку й при цьому ще не встигли сформувати відтворювальну систему, що базується на технологіях нового укладу, у досить короткий термін зіштовхнуться з реальною небезпекою перетворитися на технологічних аутсайдерів, приречених йти шляхом технологічних запозичень.

8. Екологічний виклик. Науковці стверджують, що, світовий розвиток й надалі буде характеризуватися тенденцією до розподілу країн на багаті та бідні. За таких обставин продовжиться переведення екологічно небезпечних виробництв до політично та економічно слабких, нестабільних країн світу. Таким чином, планетарний рівень забруднення природного середовища залишиться незмінним, зміниться лише його територіальний розподіл. Поряд з цим розвиток нових технологій (зокрема, поява принципово нових видів енергії та палива) обумовить формування кардинально нових джерел і форм забруднення [9]. Таким чином, на сьогоднішній день постає необхідність врівноваженого та збалансованого ставлення людства до навколишнього середовища, оскільки результати його господарської діяльності служать джерелом небезпек у всіх сферах взаємодії суспільства та природи.

9. Загальна криза сучасної глобальної системи.

Науковці сьогодні виділяють ряд проблем на планетарному рівні, які вже на сучасному етапі або в недалекому майбутньому можуть трансформуватися у кризи глобального масштабу. При цьому ці кризи, у свою чергу, є складовими елементами кризи сучасної глобальної системи. Серед них варто виділити акумулятивну кризу нагромадження, продовольчу кризу, екологічну кризу, легітиміційну кризу, кризу соціальної інтеграції та глобальну кризу безпеки.

10. Транснаціоналізація, що знаходить своє вираження у феномені транснаціональних корпорацій (ТНК). З одного боку, для розвитку національних економік відкриваються унікальні можливості, з іншого – перед більшістю приймаючих країн постає ряд суперечностей і проблем. Так, будучи двигуном розвитку світового господарства, ТНК не ставлять собі за мету реалізацію завдань економічного розвитку країн, що приймають транснаціональний капітал, їхньою метою є максимізація доходів на інвестований капітал. Можна виокремити такі основні аспекти негативного впливу транснаціонального капіталу на економіку приймаючої країни: ТНК стають дуже сильними конкурентами для місцевих компаній, утискаючи їх на внутрішньому ринку, не даючи можливості розвинутися; безперешкодні переміщення транснаціонального капіталу можуть негативно вплинути на стабільність національної валюти, тим самим створюючи загрозу національній безпеці; поширення дестабілізації на ринку праці, оскільки заробітна плата філій ТНК може перевищувати заробітну плату місцевих установ. Тобто транснаціональний капітал, захищаючи власні інтереси, тією чи іншою мірою здійснює небажане втручання у політичне та економічне життя приймаючої країни в напрямі, що не рідко суперечить її національним інтересам [3, с. 233].

11. Зростання ролі та значущості наддержавних інституцій (міжнародних фінансових організацій, інституціональних інвесторів тощо) у регулюванні глобальних проблем, особливо щодо глобального управління ресурсами, перерозподілу світового доходу тощо. На сьогоднішній день сформовано ряд важливих наддержавних інститутів сучасної світової економічної системи (Світова організація торгівлі, Світовий банк, Міжнародний валютний фонд, Міжнародна фінансова корпорація, Організація економічного співробітництва і розвитку, Організація країн-виробників та експортерів нафти, Організація з безпеки та співробітництва в Європі і т. д.), які у перспективі неминуче будуть перебирати на себе дедалі більше функцій світового уряду. У зв'язку з цим формується ще один виклик розвитку глобальної економіки.

12. Дискредитація традиційних суб'єктів світової економіки. На сьогоднішній день національні економіки поступово втрачають свою функцію головного структурного елемента світової економіки, оскільки в сучасних умовах розвитку провідну роль починають відігравати інші суб'єкти світової економіки: ТНК, міжнародні організації, регіональні міждержавні інтеграційні об'єднання та навіть функціонально автономні міста – провідні світові фінансові, культурні та інноваційні центри [1].

13. Дискредитація реального сектора світової економіки. Початково виникнувши на товарних ринках, глобалізація останніми роками прогресує у фінансово-інвестиційному напрямі, що стає можливим завдяки безперешкодному руху капіталу за наявності значних обмежень на ринках товарів, послуг, робочої сили. У зв'язку з цим сьогодні обсяги операцій на фінансових ринках суттєво перевищують обсяги виробничої та збутової діяльності.

14. Дискредитація традиційних факторів розвитку. Економічна теорія та господарська практика начебто свідчать, що наділення природними та трудовими ресурсами сьогодні вже не є визначальними передумовами стабільного економічного розвитку. На перший план виходять рівень та темпи науково-технологічного розвитку, прогрес у засобах комунікації, рівень кваліфікації та професійної підготовки робочої сили, використання провідних технологій, обладнання та ефективних методів державного регулювання економіки.

Це підтверджує думка М. Портера про те, що наявність в країні природних ресурсів не забезпечує національну економіку конкурентними перевагами, більш того, країни з багатими природними ресурсами можуть відставати в економічному розвитку, а ті країни, які відчувають нестачу природних ресурсів, – активно розвиватися. Розвиток конкурентоспроможності національної економіки, як правило, відбувається через послідовне проходження чотирьох стадій. Лише на першій стадії конкурентні переваги забезпечуються наявними факторами виробництва: природними ресурсами, сприятливими умовами для вирощування сільськогосподарських культур, надлишковою та дешевою робочою силою. На другій стадії конкурентні переваги забезпечуються інвестиціями шляхом збільшення інвестицій в освіту, технології, ліцензії, що купуються переважно за кордоном. На третій стадії конкурентні переваги національної економіки забезпечуються нововведеннями за рахунок створення нових видів продукції, виробничих процесів, організаційних рішень та інших інновацій. На четвертій стадії – на основі накопиченого багатства. Зрештою, по проходженню всіх чотирьох стадій спостерігається спад виробництва [6].

15. Дискредитація конкурентних механізмів ринку. Конкуренція, будучи у ринковому середовищі основною рушійною силою розвитку, перетворюється з досконалої на недосконалу й надалі на глобальну конкуренцію. Таким чином, формується якісно новий стан ринку – «гіперконкуренція», за якої швидкість та якість змін дозволяє адекватно реагувати та оперативного пристосовуватись до них лише найбільш гнучким та активним учасникам ринку, здатним формувати глобальні конкурентні переваги.

16. Невідповідність та суперечливість механізмів функціонування та організації світової фінансової системи сучасним реаліям. Норми і правила економічної поведінки в економічній сфері, тобто інституціональні чинники, відіграють важливу роль у виникненні та розгортанні сучасної кризи. Більшість заходів щодо подолання кризи слід розглядати як формування нового механізму регулювання фінансової діяльності. Вони передбачають підвищення транспарентності та підзвітності

сті, покращення якості регулювання, жорсткий контроль над рейтинговими агентствами у сфері кредитування, реформування міжнародних фінансових організацій.

17. Виклик внаслідок обмеженості природних ресурсів пояснюється поглибленням протиріч між цільовою спрямованістю на зростання споживання та обмеженими ресурсними можливостями їх забезпечення.

18. Демографічний виклик, пов'язаний в тому числі і з міграцією населення з густонаселених країн, що розвиваються, до розвинутих країн. У цьому аспекті постає питання щодо необхідності управління демографічними процесами (контроль процесів народжуваності і смертності, умов та рівня життя, міграції населення, формування трудових ресурсів, демографічних аспектів зайнятості тощо).

ВИСНОВОК

Таким чином, в аспекті проведеного дослідження субстанціональних глобальних викликів розвитку світової економіки стає цілком зрозуміло, що на сьогоднішній день жодна країна світу не в змозі самостійно протистояти наростаючому впливу глобалізації. Проте, яким саме буде цей вплив на національну економіку кожної окремо взятої країни: позитивним чи негативним – залежить від вчасного усвідомлення, адекватного реагування та перспективного прогнозування викликів розвитку глобальної економіки.

Поряд з цим визначальний вплив субстанціональних глобальних викликів розвитку світової економіки на національну економіку України значною мірою обумовлений певною недооцінкою нових світових реалій та, відповідно, не завжди вчасною реакцією на них. У цьому аспекті важливим постає необхідність довгострокового прогнозування соціально-економічного розвитку з урахуванням основних глобальних тенденцій та викликів з боку світової економіки, що і визначають основні зовнішні імперативи для кожної країни. ■

ЛІТЕРАТУРА

- 1. Theodore Levitt.** The Globalization of Markets [Electronic Resource] / T. Levitt // Harvard Business Review. – Mode of access : <http://www.lapres.net/levit.pdf>. – Title from the screen.
- 2. Гриценко А. А.** Институциональные ответы на вызовы современного глобального кризиса [Текст] / А. А. Гриценко // Научные труды Донецкого национального технического университета. Серия: Экономическая. 2009. – Выпуск 37-1. – С. 28 – 34.
- 3. Крапивний І. В.** Глобальні виклики для України в умовах транснаціоналізації економіки / І. В. Крапивний // Механізм регулювання економіки. – 2007. – № 1. – С. 230 – 236 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/3120.html> (дата звернення: 20.02.2013). – Назва з екрану.
- 4. Лук'яненко Д. Г.** Глобальні імперативи розвитку національної економічної науки і освіти / Д. Г. Лук'яненко, Ю. М. Солодовський // Проблемы и перспективы развития сотрудничества между странами Юго-Восточной Европы в рамках Черноморского экономического сотрудничества и ГУАМ. – 2011. – Т. 1. – С. 410 – 415 [Електронний ресурс]. –

Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pips/2011_1/tom1/410.pdf (дата звернення: 03.03.2013). – Назва з екрану.

5. Поважний С. Ф. Державне управління національною економікою в умовах глобалізації / С. Ф. Поважний, Г. О. Єпішенкова, А. А. Нікітіна // Збірник наукових праць Донецького державного університету управління (Серія «Державне управління»). – 2010. – № 151. – С. 3 – 14.

6. Портер М. Конкуренція / М. Портер ; пер. с англ. – М. : Изд. Дом «Вільямс», 2005. – 608 с.

7. Сардак С. Нові глобальні виклики економічного розвитку / С. Сардак // Схід. – 2010. – № 6 (106). – С. 65 – 68 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/skhid/2010_6/15.pdf (дата звернення: 03.03.2013). – Назва з екрану.

8. Ткаченко Ю. В. Глобальні виклики в контексті формування інвестиційної привабливості національної економіки / Ю. В. Ткаченко // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2012. – № 7 (178). – С. 312 – 318 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vsunu/2012_7/312-318.pdf (дата звернення: 03.03.2013). – Назва з екрану.

9. Хлобистов Є. В. Глобальні виклики до сталого розвитку України: погляд у 2020 рік / Є. В. Хлобистов, Л. В. Жарова // Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/Portal/Soc_Gum/En_re/2008_5_4/zbirnuk_RE_4_189.pdf (дата звернення: 03.03.2013). – Назва з екрану.

REFERENCES

- Gritsenko, A. A. "Institutsionalnye otvety na vyzovy sovremennogo globalnogo krizisa" [Institutional responses to the challenges of today's global crisis]. *Nauchnye trudy DonNTU*, no. 37-1 (2009): 28-34.
- Krapivnyi, I. V. "Hlobalni vyklyky dlia Ukrainy v umovakh transnatsionalizatsii ekonomiky" [Global Challenges for Ukraine in transnationalization of the economy]. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/3120.html>
- Khlobystov, Ye. V., and Zharova, L. V. "Hlobalni vyklyky do staloho rozvytku Ukrainy: pohliad u 2020 rik" [Global challenges to the sustainable development of Ukraine: in 2020]. http://www.nbuv.gov.ua/Portal/Soc_Gum/En_re/2008_5_4/zbirnuk_RE_4_189.pdf
- Luk'ianenko, D. H., and Solodovskiy, Yu. M. "Hlobalni imperatyvy rozvytku natsionalnoi ekonomichnoi nauky i osvity" [Global imperatives of national economics and education]. http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pips/2011_1/tom1/410.pdf
- Levitt, T. "The Globalization of Markets" <http://www.lapres.net/levit.pdf>
- Porter, M. *Konkurentsiia* [Competition]. Moscow: Viliams, 2005.
- Povazhnyi, S. F., Yepishenkova, H. O., and Nikitina, A. A. "Derzhavne upravlinnia natsionalnoiu ekonomikoiu v umovakh hlobalizatsii" [The government of national economies in a globalizing world]. *Zbirnyk naukovykh prats DonDUU*, no. 151 (2010): 3-14.
- Sardak, S. "Novi hlobalni vyklyky ekonomichnoho rozvytku" [New global challenges of economic development]. http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/skhid/2010_6/15.pdf
- Tkachenko, Yu. V. "Hlobalni vyklyky v konteksti formuvannia investytsiinoi pryvablyvosti natsionalnoi ekonomiky" [Global challenges in the context of investment attractiveness of the national economy]. http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vsunu/2012_7/312-318.pdf